

Bij ex-krijgsgevangenen leidde honger tot aandachtsstoornissen

Intensieve en langdurige stresservaringen kunnen zelfs na tientallen jaren nog ziekte en geheugen- en concentratiestoornissen veroorzaken. Krijgsgevangenschap en gijzeling zijn daar voorbeelden van. Slachtoffers kunnen hebben geleden onder psychische spanning of lichamelijk zijn mishandeld en tot nu toe was nauwelijks bekend welke stress tot bepaalde aandoeningen leidt. Een 'post-traumatische stress-stoornis' kenmerkt zich door een verhoogde prikkelbaarheid, herbeleving van het trauma, vermijdingsreacties, en ook concentratieverlies.

Een Amerikaans onderzoeksteam, onder leiding van Patricia Sutker, heeft ontdekt dat psychische en lichamelijke stress bij krijgsgevangenschap echter elk een aparte invloed uitoefenen op aandacht en geheugen (*Neuropsychology*, no 1, 1995). Aandachtsstoornissen lijken specifiek samen te hangen met de vroeger ervaren psychische spanning, en geheugenproblemen juist met fysieke ondermijning. Dergelijke inzichten geven aanwijzingen voor de aard van de stoornissen en dat is van belang voor de behandeling.

Aan het onderzoek deden 108 Amerikaanse oorlogsveteranen mee die in het verleden een periode van krijgsgevangenschap hadden doorgemaakt. Voor sommigen betrof dat de Koreaanse oorlog, maar voor de meesten ging het om de Tweede Wereldoorlog. Gemiddeld had de gevangenschap ruim een jaar en vier maanden geduurd. Zowel de psychische als de lichamelijke stress die de gevangenen destijds ondervonden, werd gemeten. Dit gebeurde aan de hand van de huidige ernst van de post-traumatische

stress-stoornis, en het gewichtsverlies tijdens de gevangenschap. De gewichtsafname varieerde van nul tot bijna zestig procent, met een gemiddelde van ruim 28 procent. Mensen met ziekten en verslavingen die een vertekend beeld zouden kunnen geven van de testresultaten, werden uitgesloten. De deelnemende veteranen, intussen gemiddeld 65 jaar oud geworden, maakten verschillende aandacht- en geheugentests.

Het verwachte resultaat was dat de testcores lager waren naarmate de stress tijdens gevangenschap heviger was geweest. Veel opmerkelijker was dat moeite met leren en onthouden vooral samenhang met sterke vermagering tijdens gevangenschap, terwijl aandachtsstoornis meer met psychisch ervaren stress was verbonden. De aandachtsstoornis uitte zich vooral in een gebrekkige controle over denken en handelen. Mensen met dergelijke problemen vertonen minder initiatief, zijn minder flexibel in hun denken en hebben moeite met het oplossen van problemen. Dit gebrek aan aandachtcontrole kon niet worden toegeschreven aan depressieve klachten. Het past in het beeld van een ontregeld zenuwstelsel en hormoonsysteem door langdurige stress.

De gevolgen van lichamelijke stress werden vooral toegeschreven aan slechte voeding, waar hetzelfde onderzoeksteam al eerder specifieke geheugeneffecten van aantoonde. De onderzoekers vergelijken de effecten met het Korsakoff-syndroom bij chronisch alcoholisten. Daar doen zich ook geheugenstoornissen voor zonder dat aandacht en intellectueel functioneren op zich zijn aangetast. Bij Korsakoff zijn de geheugenstoornissen wel veel ernstiger. Niettemin zou in beide gevallen een tekort aan vitamine B, de verklaring bij Korsakoff, een rol kunnen spelen, aldus de onderzoekers. (Edith Das)